

Важливо з'ясувати граничну межу, при переході за яку проблемний кредитний портфель не буде якісно керуватися внутрішньобанківськими підрозділами стягнення. З цих показників, ймовірно, доцільним буде долучення до процесів колекшену представників зовнішніх стягувачів.

Однак вже на стадії формування кредитного портфеля певного сегмента банківська установа повинна враховувати такі моменти:

- з якою колекторською фірмою чи їх групою можлива співпраця;
- умови взаємодії з позабанківськими стягувачами (комісія, викуп тощо);
- умови рентабельності процесів кредитування при певних обсягах проблемних кредитів;
- нормативно-правове регулювання країни щодо співпраці банківських установ з колекторськими компаніями тощо.

Передбачення банками на стадії формування кредитного портфеля можливих майбутніх наслідків погіршення його якості обумовить застосування доцільних превентивних заходів, спрямованих на підтримання напряду кредитування та обслуговування існуючих кредитів на високому рівні.

О. П. Бондаренко, ПАТ "ЮНЕКС БАНК", м. Київ, Україна

ОСНОВНІ РИЗИКИ СТВОРЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ГРУП В УКРАЇНІ

Світова фінансова криза не лише призвела до скорочення або падіння темпів економічного зростання більшості країн світу, дестабілізації їх фінансових та банківських систем, знецінення національних валют, зниження купівельної спроможності населення, загострення соціальних проблем тощо, але й внесла суттєві коригування в погляди, плани та дії власників та менеджерів банківських установ. Так, постійне зростання активів, обсягу кредитних та інвестиційних операцій до часу настання кризи вимагало від банків наявності відповідного обсягу ресурсів для їх здійснення, після кризи ресурси потрібні були першочергово для підтримання необхідного рівня ліквідності та формування резервів за неякісними кредитами, обсяг яких постійно зростав. Зростання резервів за 2009 рік було рекордним – трикратне зростання порівняно з 2008 роком (з 47 245,2 млн. грн. у 2008 році до 122 433 млн. грн. у 2009 році).

Однак після настання кризи деякі джерела ресурсів для банків стали недоступними, а деякі – доволі обмеженими, наприклад, такі інструменти, як міжбанківські кредити та можливості отримання коштів

на міжнародних фінансових ринках, на які робився акцент у внутрішніх антикризових банківських програмах. Що стосується міжбанківських кредитів, то головною передумовою для їх отримання були не раніше встановлені ліміти на банківські установи, а можливість отримання ліквідного забезпечення від банку-позичальника, яке повинно було повністю покривати заборгованість. Ресурси міжнародних фінансових ринків також стали недоступними або доступними лише за дуже високу платню.

Наслідком таких обставин став пошук інших джерел і можливостей власниками та менеджерами банків для залучення коштів. Аналіз вітчизняного банківського ринку дозволяє нам стверджувати, що одним з можливих сценаріїв виходу з ситуації, яка склалася, може бути укрупнення та концентрація капіталу банківських установ, у тому числі шляхом створення банківських груп.

Згідно із Законом України “Про банки і банківську діяльність” банківська група – група юридичних осіб, які мають спільного контролера, що складається:

- з материнського банку і його українських та іноземних дочірніх та/або асоційованих компаній, які є фінансовими установами;
- з двох або більше фінансових установ та в якій банківська діяльність є переважною.

Найголовнішим питанням при створенні банківської групи є визначення контролера, який зобов’язаний забезпечити таку структуру банківської групи (систему взаємодії між учасниками банківської групи, систему управління, контролю та звітування в банківській групі), яка дасть змогу здійснювати за нею нагляд на консолідованій основі, враховуючи своєчасне виявлення та обмеження ризиків у такій групі.

Слід також зазначити, що, окрім явних переваг створення банківської групи, у ймовірних учасників групи виникають певні труднощі та ризики, на які слід звернути особливу увагу. Серед основних ризиків та недоліків можна виділити такі:

- залежність ефективності діяльності всіх членів банківської групи від ефективності кожного з учасників – у випадку виникнення проблем в одного з учасників групи ці проблеми стають проблемами всіх учасників та самої групи;
- різні можливості банківських установ (технічні та технологічні), труднощі з оперативним отриманням та обміном інформацією на перших етапах становлення групи;
- необхідність зменшення загального обсягу операцій, що генерують кредитний ризик, групи з пов’язаними особами, які не є фінансовими установами, з 30 до 20 % статутного капіталу (норматив Н 10).

Підсумовуючи вищевикладене, ми вважаємо, що питання створення банківських груп є доволі актуальним для вітчизняного банківського ринку. Водночас, зважаючи на недостатність практичного досвіду з цього питання у регулятора та банківських установ (за весь час існування в Україні не було створено жодної банківської групи, незважаючи на декларації та плани окремих власників банків), воно потребує подальшого вивчення та опанування, дослідження іноземного досвіду, розробки та вдосконалення технологічних аспектів процесу, враховуючи наявні ризики та можливості.

С. В. Вахнюк, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ВПЛИВУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА ІНТЕНСИВНІСТЬ ВНУТРІШНЬОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В КРАЇНІ

В основу конкурентної боротьби між підприємствами покладені їх рівнозначні можливості в межах регіону, що потрапляє в сферу їх бізнес-діяльності. Інтенсивність внутрішньої конкуренції в країні буде нарощуватися при створенні однакових умов ведення бізнесу у всіх регіонах. У випадках створення для певного регіону (регіонів) пріоритетних умов ведення бізнесу конкуренція набуває прояву локальності, загальна її інтенсивність знижується, створюючи передумови розвитку монополізму. Значною мірою це стосується системи забезпечення банківськими послугами економіки країни.

Характеристику впливу банківської системи на інтенсивність внутрішньої конкуренції в країні ми пропонуємо визначати на основі показника *IBilc* (Influence of the Banking on ILC). Цей показник визначає, наскільки рівномірно представлені банківські установи та їхні філії в регіонах країни. Розрахунок *IBilc* здійснюється за формулою (1):

$$IBilc = \frac{Nqb \cdot \sum_{i=1}^{TR} \frac{BCRi}{BCRi + \sqrt{(BCRi - BC)^2}} + Nqbb \cdot \sum_{i=1}^{TR} \frac{BBCRi}{BBCRi + \sqrt{(BBCRi - BBC)^2}}}{TR} \quad (1)$$

У формулі (1) змінні *BC* та *BBC* являють собою відношення загальної кількості банків країни, що мають ліцензію на проведення банківських операцій, та, відповідно, банківських філій до 100 тисяч населення. *BCRi* та *BBCRi* – аналогічні значення по окремих економічних регіонах країни. Змінні *Nqb* та *Nqbb* нормалізують співвідношення банків і філій у країні, причому при розрахунку кількість банків збільшується в 2 рази з оглядом на виконання кожним з них функцій як